

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВНЗ

І. О. Тарасенко, д.е.н., доцент, Т. М. Нефедова
Київський національний університет технологій та дизайну

Необхідність інтенсифікації інноваційної діяльності у сфері освіти зумовлена об'єктивними чинниками розвитку світової цивілізації, найважливішим з яких є зростаюча роль знань. До важливих завдань забезпечення інноваційної спрямованості розвитку освітньої сфери належать: масштабна комп'ютеризація й активізація науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів, створення інноваційних структур в їх системі; реформування системи освіти з урахуванням вимог європейських стандартів і збереження культурних та інтелектуальних національних традицій; підвищення результативності вузівського сектору наукових досліджень і розробок з метою посилення його ролі у забезпеченні інноваційного розвитку національної економіки; забезпечення розширеного відтворення знань на основі інтеграції вищих навчальних закладів, академічних та галузевих установ шляхом підвищення рівня фондоозброєності державного сектора наукових досліджень і розробок; концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності; стимулювання навчання впродовж усього життя, виховання культури інноваційного мислення.

Систематизовано фактори, що обмежують можливості ВНЗ в інноваційній сфері з виокремленням груп: *факторів зовнішнього впливу* (збільшення невизначеності ділового середовища, що виражається як у зростанні кількості змін в житті ВНЗ, так і їх непередбачуваності; активізація антропологічного фактора у сфері освіти, посилення значення комерціалізації, розвитку концепції інноваційної культури; непослідовність та низька ефективність державної освітньо-наукової та інноваційної політики і стратегії та, як наслідок, низький рівень ефективності вищої школи, недостатній рівень інтелектуального забезпечення соціально-економічного розвитку держави; невідповідність освітніх стандартів та норм існуючим потребам, в т.ч. світовим стандартам у сфері освіти, підготовки педагогічних кадрів, їх навчально-методичного забезпечення; недостатнє фінансування, в результаті якого інноваційні напрацювання фахівців, що пропонують певні прогресивні зміни в системі освіти, часто не знаходять втілення); *факторів внутрішнього середовища* (домінування традиційних моделей поведінки, в основі яких лежать неусвідомлені і тому особливо міцні усталені культурні цінності і уявлення; організаційно-управлінські фактори, дія яких проявляється в недосконалому управлінських структур, нерациональній системі відбору, апробування та впровадження інновацій в освітній галузі, неналежному моніторингу отриманих результатів).

Для зниження негативного впливу зазначених факторів національна вища школа потребує вироблення стратегії, тактики і механізмів адаптації ВНЗ до мінливої соціальної і демографічної ситуації, взаємодії з ринком освітніх та наукових послуг, ринком праці, пристосування до умов і потреб освіти, а кожний інноваційно-орієнтований ВНЗ – вироблення інноваційної стратегії розвитку та формування організаційної структури управління, адекватної поставленим інноваційним цілям та завданням.

Однією з важливих категорій в системі управління інноваціями в освіті є категорія інноваційної діяльності ВНЗ, оскільки і інноваційні продукти та послуги, і власне інноваційний розвиток ВНЗ є результатами її здійснення.

Із врахуванням специфіки освітньої сфери інноваційну діяльність ВНЗ не можна вважати самостійною, відокремленою областю, оскільки вона є лише фактором удосконалення і розвитку всіх основних видів діяльності вищого навчального закладу. Так, в навчальному процесі – це пошук та впровадження нових форм, методів та технологій навчання, в науковій – розробка і удосконалення науково-дослідними колективами способів, методів та інструментарію наукових досліджень, нових матеріалів, технологій, технічних рішень у формуванні та реалізації інноваційних ідей. Це зумовлює необхідність розглядати

інноваційну діяльність ВНЗ як підсистему у кожній сфері його функціонування, невід'ємну від наукової діяльності вищого навчального закладу.

Місце та роль інноваційної складової як основи стабільності та розвитку освітньої і наукової діяльності, та, як наслідок конкурентоспроможності і фінансового благополуччя ВНЗ, забезпечується щільним взаємозв'язком з усіма функціями та сферами його діяльності. Так, в науковій літературі виділяють такі функції вищого навчального закладу як суб'єкта економічних відносин [1, с. 39-40]: головна економічна функція – формування пропозиції і реалізація освітніх послуг, продуктів інтелектуальної і виробничої діяльності; основні функції – комерційна, фінансова, виробнича; додаткові – підтримка належного рівня безпеки, соціальна, представницька та інші; адміністративні – планування, організація, мотивація і контроль. Усі зазначені функції знаходяться у щільному взаємозв'язку між собою: так, головна функція – формування пропозиції і реалізація освітніх продуктів – щільно пов'язана із забезпечуючими її основними і додатковими функціями. Зважаючи на сучасні проблеми розвитку ВНЗ, до складу основних функцій пропонується включити маркетингову; адміністративних – аналітико-діагностичну функцію з метою діагностики результатів діяльності ВНЗ у всіх сферах для раннього виявлення проблем та розробки заходів щодо їх попередження і усунення. При цьому успішність реалізації головної, основних і додаткових функцій ВНЗ значною мірою залежить від ефективності здійснення функцій управління (адміністративних), які відносно вищезазначених є підфункціями [1, с. 40]. Реалізація зазначених функцій забезпечується виконанням комплексу завдань через освітньо-виховну, наукову, організаційну, соціально-культурну та інноваційну підсистеми, серед яких інноваційна є платформою для якісних змін в усіх сферах та напрямках діяльності ВНЗ. Значимість інноваційної підсистеми вимагає особливої уваги, що повинно враховуватися при формулюванні місії, визначенні кола цілей та завдань, розробці нормативних документів з управління вищим закладом освіти.

Важливе значення при оцінюванні інноваційної діяльності у ВНЗ мають результативні показники, які запропоновано поділити на внутрішні та зовнішні. При цьому внутрішні результативні показники характеризують результати інноваційної діяльності, впроваджені у ВНЗ, що дозволяють оцінити прогрес у досягненні освітньо-виховних, наукових, фінансово-економічних, соціально-культурних та виховних цілей і свідчать про внутрішній потенціал навчального закладу, зовнішні результативні показники характеризують рівень обізнаності та сприйняття ВНЗ стейкхолдерами, ступінь задоволення суспільних потреб і, як наслідок, ринкову частку та конкурентоспроможність вищого навчального закладу.

Досягнення високого рівня конкурентоспроможності ВНЗ в сучасних умовах можливе лише за умови реалізації інноваційної функції, інтегрованої в усі сфери та види діяльності вищого закладу освіти. Новації, які створюються у ВНЗ та є результатом такої діяльності можуть виступати у вигляді нових технологій, знань, методів навчання та організації навчально-виховного процесу і реалізовуватися вищим навчальним закладом на ринку, а їх трансфер в реальному секторі економіки, науки і освіти повинен забезпечувати не лише передачу інформації про новації реципієнту, а й одержання результату у вигляді доходу, прибутку, зростанні рентабельності

Список використаних літературних джерел

1. Сафонова К.И. Научно-инновационная деятельность ВУЗа: цели, задачи, управленческие механизмы / К.И. Сафонова, С.А. Ерышева // Федеральный образовательный портал: Экономика. Социология. Менеджмент // [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ecsocman.hse.ru/text/32493643/>